

PROCESUIRANI SLUČAJEVI PORODIČNOG NASILJA PREMA DJECI U
CRNOJ GORI - ELEKTRONSKA BAZA ZA PORODIČNO NASILJE

*Ida Kolinović⁹², dipl. socijalna radnica, samostalna savjetnica
Vesna Vujošević⁹³, dipl. inž. elektrotehnike, načelnica
Biljana Bulatović⁹⁴, dipl. inž. elektrotehnike, samostalna savjetnica
Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove
Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore*

Apstrakt: Odlučnost crnogorskih institucija da sarađuju na polju zaštite od porodičnog nasilja, pored potpisivanja Istanbulske konvencije, potvrđena je donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, potpisivanjem Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i uspostavljanjem Elektronske baze za porodično nasilje. Pomenuta Baza, koja je puštena u operativni rad 23. maja 2019. godine, podrazumijeva automatizovanu razmjenu prijava i obavještenja između Ministarstva rada i socijalnog staranja (centara za socijalni rad) i Ministarstva unutrašnjih poslova (centara bezbjednosti). Na osnovu podataka iz ove Baze, koja je integralni dio Informacionog sistema socijalnog staranja – Socijalnog kartona, broj procesuiranih slučajeva (događaja porodičnog nasilja) u kojima su djeca direktne žrtve, bio je 240 u 2020. godini i 232 u 2021. godini, što je 18.5% u odnosu na ukupan broj događaja porodičnog nasilja koji uključuje žrtve svih uzrasta. Kada je riječ o broju djece direktnih žrtava kod procesuiranih slučajeva, u 2020. godini je evidentirano 217-oro djece (M=123, Ž=107), a u 2021. godini 196-oro djece (M=113, Ž=83). Djeca do 5 godina čine 11.98% od ukupnog broja ove djece u 2020. godini i 13.3% u 2021. godini. Broj procesuiranih slučajeva (događaja) je veći od broja djece direktnih žrtava, što upućuje na zaključak da su se događaji porodičnog nasilja prema nekoj djeci ponavljali tokom godine (27-oro takve djece u 2020. godini i 23-oje u 2021. godini). U južnoj i sjevernoj regiji Crne Gore je u 2021. godini, u odnosu na 2020. godinu, došlo do porasta broja prijavljenih slučajeva za koje se vodi postupak pred pravosudnim organima, dok je u centralnoj regiji došlo do pada. Baza za porodično nasilje je obezbijedila zvaničnu statistiku, predstavlja značajan izvor podataka za praćenje trendova ove negativne pojave, ali i postupanja i ishoda u pojedinačnim predmetima porodičnog nasilja u centrima za socijalni rad, što je sve od značaja za kreiranje i sprovođenje efikasnije socijalne politike i zaštite djece žrtava porodičnog nasilja.

Ključne riječi: djeca, porodično nasilje, procesuirani slučajevi, elektronska baza

⁹² ida.kolinovic@mrs.gov.me

⁹³ vesna.vujosevic@mrs.gov.me

⁹⁴ biljana.bulatovic@mrs.gov.me

UVOD

Djeca su u porodici nekada izložena različitim oblicima nasilja, bilo kao direktne ili indirektne žrtve (svjedoci). U porodici, direktna žrtva može biti samo jedno dijete, a to mogu biti i sva djeca višečlane porodice. Prema dostupnim, ograničenim podacima 275 miliona djece u svijetu je izloženo nekom obliku porodičnog nasilja (UNICEF, 2006). Procjenjuje se da u 95% slučajeva, dijete zlostavljaju roditelji, a u 10-15% slučajeva poočimi, pomajke, očusi i maćehe. Banjanin-Đuričić je u svojoj studiji navela da “u visokorazvijenim zemljama roditelji ubiju više djece nego tuberkuloza, dječija paraliza, boginje i dijabetes – zajedno” (Ljubojev, 2008, str. 83). Pravna dokumenta Savjeta Evrope su jasno istakla da je i fizičko kažnjavanje u cilju korigovanja i kontrolisanja ponašanja djeteta zlostavljanje (Savjet Evrope, 2007). Nasilje prema djeci stvara duboke ožiljke na duši djeteta koji teško zarastaju i “otvara put” nasilnim oblicima ponašanja, delinkvenciji, narkomaniji, i slično. Izloženost nasilju u porodici u djetinjstvu svakako je jedan od faktora rizika, da se takvo ponašanje usvoji kao obrazac ponašanja, naročito kod dječaka, i u odraslom dobu ispoljava kao nešto normalno. Prekidanje nasilja nad djecom je od ključnog značaja za prekidanje lanca transgeneracijskog prenosa nasilja. Zato, svaka država ima dužnost i obavezu da preduzme neophodne akcije i mjere na prevenciji, blagovremenoj identifikaciji i sprečavanju nasilja prema djeci. Neke od tih mjera podrazumijevaju i razna softverska rješenja, odnosno korišćenje informacionih tehnologija u borbi protiv nasilja prema djeci. U radu će biti predstavljena Elektronska baza za porodično nasilje (sastavni dio Informacionog sistema socijalnog staranja – Socijalnog kartona) kao značajan alat u borbi protiv porodičnog nasilja, koji je osmišljen i implementiran shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i Protokolu o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Takođe će biti prezentovani i statistički podaci koji se odnose na djecu direktne žrtve - procesuirani slučajevi, radi sagledavanja obima i karakteristika pojave, ali i vrste podataka koje Elektronska baza obezbjeđuje.

Pravna dokumenta u oblasti zaštite od porodičnog nasilja u Crnoj Gori

Crna Gora je potpisala Konvenciju o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija) 11. maja 2011. godine, ratifikovala je 22. aprila 2013. godine i bila je među prvim državama potpisnicama za koje je stupila na snagu 1. avgusta 2014. godine. Krivičnim zakonom od 2003. godine nasilje u porodici je prepoznato kao krivično djelo (Član 220), dok su posebnim Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici od 2010. godine uređena prekršajna djela nasilja u porodici. Član 2 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici definiše fenomen nasilja u porodici kao “činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno”. Član 3 jasno definiše ko se sve smatra članovima porodice prema ovom Zakonu:

- 1) supružnici ili bivši supružnici, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 2) vanbračni supružnici ili bivši vanbračni supružnici, bez obzira na trajanje vanbračne zajednice, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 3) krvni srodnici i srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom;
- 4) srodnici iz nepotpunog usvojenja;
- 5) tazbinski srodnici zaključno sa drugim stepenom u bračnoj ili vanbračnoj zajednici;
- 6) lica koja žive u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo;
- 7) lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto.

Članom 6 se ističe hitnost postupka, a članom 9 (u nastavku) dužnost prijavljivanja nasilja: “Državni organ, drugi organ, zdravstvena, obrazovna i druga ustanova dužni su da prijave policiji učinjeno nasilje za koje saznaju u vršenju poslova iz svoje nadležnosti, odnosno djelatnosti. Prijavu o učinjenom nasilju dužno je da policiji podnese odgovorno lice u organu ili ustanovi iz stava 1 ovog člana, kao i zdravstveni i socijalni radnik, nastavnik, vaspitač i drugo lice koje sazna za učinjeno nasilje u vršenju svojih poslova. Organ za prekršaje i policija dužni su da obavijeste centar za socijalni rad o prijavljenom nasilju” (Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, “Službeni list Republike Crne Gore”, br. 46/2010 i 40/2011).

Značajno je spomenuti i druge crnogorske zakone relevantne za problematiku porodičnog nasilja: Krivični zakonik ("Službeni list Republike Crne Gore", br.70/03, 13/04, 47/06, 40/08, 25/10, 73/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 14/15, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18 i 03/20), Zakon o prekršajima (Službeni list Crne Gore", br. 01/11, 06/11, 39/11, 32/14, 43/17 i 51/17), Porodični zakon ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 01/2007, 53/2016 i 76/2020), Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 20/11), Zakon o rodnoj ravnopravnosti ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 46/07, br. 40/11), Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17, 50/17).

U cilju bližeg i jasnijeg definisanja nadležnosti i obaveza institucija u postupanju u predmetima porodičnog nasilja, shodno relevantnim zakonima, 2011. godine je potpisan Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama od strane relevantnih ministarstava i institucija. Isti je revidiran 2018. godine i dopunjen obavezom razmjene podataka i informacija kroz informacione sisteme između nadležnih institucija i organizacija i usklađivanje njihove metodologije prikupljanja podataka, u cilju formiranja jedinstvene Elektronske baze podataka za porodično nasilje. Shodno pomenutom Protokolu, centri za socijalni rad su u obavezi da o svakom saznanju/ prijavi porodičnog nasilja odmah obavijeste policiju na raspoloživ način, a putem informacionog sistema (IISSS), najkasnije u roku od 24h. Uprave policije (centri bezbjednosti) su dužne da obavještenja o procesuiranim događajima porodičnog nasilja dostavljaju centrima za socijalni rad, na propisanom obrascu, putem informacionog sistema, sa svim neophodnim podacima: 1) prezime i ime žrtve, JMB, adresa boravišta, broj telefona, srodstvo sa osumnjičenim; 2) prezime i ime učinioca, JMB, adresa boravišta, broj telefona; 3) ostali podaci: podaci o podnosiocu prijave, datum prijave, status prijave, datum pokretanja postupka, broj prijave, ima li u porodici djece (da/ne), naredba o udaljenju iz stana (da/ne), napomena/opis (Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, 2018).

Elektronska Baza podataka za porodično nasilje

Integrirani informacioni sistem socijalnog staranja (IISSS) – Socijalni karton je kapitalni projekat Vlade Crne Gore koji se realizuje uz podršku UNDP, u periodu od 12. maja 2012. godine do 31. decembra 2023. godine (vrijednost projekta oko 3.854,138,00 eura)⁹⁵. Socijalni karton je omogućio sprovođenje reforme sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori i obuhvata gotovo sve poslovne procese u vezi sa socijalnom i dječjom zaštitom i to: materijalna davanja, davanja iz oblasti boračko - invalidske zaštite, vođenje slučaja sa postupcima, kao i šest ključnih javnih ustanova za smještaj korisnika i Zavod za socijalnu i dječju zaštitu. IISSS je omogućio bolji uvid u to ko su korisnici, osigurao lakši i brži pristup uslugama, bolje praćenje i evaluaciju rezultata obezbijeđene pomoći i podrške, pravednije usmjeravanje materijalnih davanja. Razvoj i uvođenje ovog softvera je zahtijevalo intenzivnu saradnju stručnjaka, zaposlenih u oblasti socijalne i dječje zaštite, softverske firme S&T (Srbija i Crna Gora), kao i veliku posvećenost UNDP i Direktorata za informatiku i analitičko-statističke poslove Ministarstva rada i socijalnog staranja.

U sklopu Socijalnog kartona uspostavljena je Elektronska baza za nasilje u porodici, čija je izrada koštala 35 hiljada eura⁹⁶, i koja podrazumijeva interoperabilnost između Ministarstva rada i socijalnog staranja (centara za socijalni rad) i Ministarstva unutrašnjih poslova (uprava policije/centara bezbjednosti). Baza je zvanično puštena u operativni rad 23. maja 2019. godine po realizovanim obukama zaposlenih u centrima za socijalni rad, za rad u novom aplikativnom softveru. Ova Baza je implementirana sa ciljem da se osigura pravovremeno i efikasno postupanje u oblasti prevencije, identifikacije, zaštite i osiguranja bezbjednosti žrtava porodičnog nasilja, odnosno primjena Zakona o zaštiti od nasilja u porodici i Protokola o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici u praksi, čime se ispunjava i obaveza Crne Gore iz Akcionog plana za Poglavlje 23. Sada se

⁹⁵ Izvor: UNDP, Aleksandra Višnjić, Menadžerka projekta Socijalni karton.

⁹⁶ Ibid.

prijave porodičnog nasilja od centara za socijalni rad i obavještenja od uprava policije, razmjenjuju na unificiran i automatizovan način (po saznanju o slučaju nasilja u porodici, centri za socijalni rad šalju prijavu upravi policije kroz informacijski sistem, a sa druge strane policija šalje obavještenje centrima takođe kroz informacijski sistem o svim procesuiranim slučajevima.). Ova obavještenja sadrže podatke o učesnicima porodičnog nasilja: učiniocima, žrtvama⁹⁷, djeci direktnim i indirektnim žrtvama, prekršajnim i krivičnim prijavama za koje se vode postupci, događajima nasilja, procijenjenom stepenu bezbjednosnog rizika, izrečenim naredbama udaljenja iz stana, itd.⁹⁸ Bez obzira na to da li je prijava sumnje na porodično nasilje stigla u upravu policije od centra za socijalni rad ili neke druge institucije, organizacije, građana/ki, sva obavještenja od uprave policije se slivaju u Socijalni karton, odnosno kod centara za socijalni rad. Sva elektronska dokumenta, razmijenjena između dva informacijska sistema, sadrže automatski kreirane datume dokumenta i slanja istih, čime se obezbjeđuje transparentnost i pravovremenost postupanja oba resora. Rijetke eventualne tehničke probleme Ministarstvo rada i socijalnog staranja (Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove) pravovremeno rješava u komunikaciji sa IT sektorom MUP-a/UP i softverskom firmom SnT. Socijalni karton osigurava povjerljivost i zaštitu podataka o korisniku i porodici, te pristup djelovima aplikacije, prikazanim na slikama 1 i 2 imaju samo određena stručna lica (koja imaju privilegije na taj dio sistema).

Slika 1. Izgled Prijave od strane CSR za MUP (aplikacija u CSR)⁹⁹

The screenshot shows a web application interface for reporting domestic violence. On the left, there is a navigation menu for 'iSSS - CSR Herceg Novi' with a dropdown menu open under 'Prijave nasilja', showing options 'Za MUP' and 'Od MUP-a'. The main part of the screen is a form titled 'Prijava nasilja MUP-u' with a sub-tab 'Prijava nasilja MUP-u detalji'. The form is titled 'Osnovni podaci' and contains several fields: 'Podnosilac prijave *' (dropdown), 'Datum i vrijeme prijave *' (text), 'Adresa događaja *' (text), 'Opis događaja *' (text area), 'Da li ima djece u porodici *' (dropdown), 'Poslato MUP-u' (text), 'Odgovor MUP-a' (text), 'Status' (text), 'Kreirao' (text), and 'Datum kreiranja' (text). A 'Sačuvaj' button is at the bottom left of the form.

⁹⁷ Sa stanovišta pravosuđa ispravnije je koristiti termine “potencijalni učinilac” i “potencijalna žrtva” dok se ne donese konačna sudska presuda.

⁹⁸ Centri za socijalni rad i Uprave policije su do uspostavljanja Baze, prijave i obavještenja razmjenjivali putem dopisa.

⁹⁹ Sve slike su urađene na testnom okruženju, podaci su fiktivni.

Slika 2. Izgled Prijema obavještenja od MUP-a u CSR (aplikacija u CSR)

Prilikom zaključenja svake Prijave od MUP-a (obavještenja), u Centru za socijalni rad će se automatski pokrenuti Postupak za zaštitu od nasilja u porodici. U okviru tog Postupka, voditelji slučaja zaduženi za predmet, su u obavezi da evidentiraju svjedoke nasilja, vrste nasilja, sudsku presudu i zaštitne mjere izrečene od suda (Slike 3 i 4).

Slika 3. Evidentiranje sudskih presuda (aplikacija u CSR)

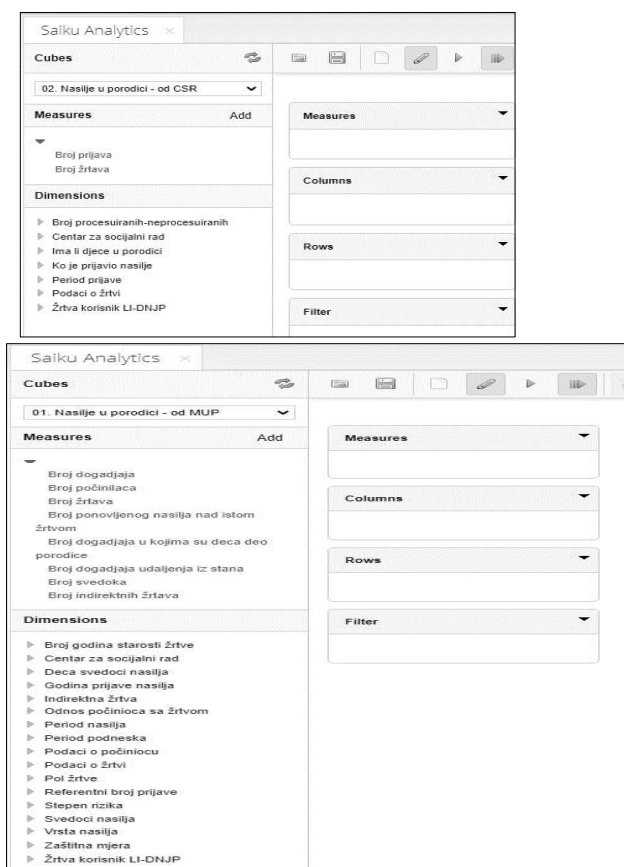
Slika 4. Evidentiranje vrste nasilja i zaštitnih mjera (aplikacija u CSR)

PN - Nalaz i mišljenje	Postupak o nasilju	Podaci o počiniocu nasilja	Svjedoci nasilja	Priloženi dokazi	Zaštitne mjere i vrste nasilja
Vrsta nasilja					
Nasilje u porodici/ zlostavljanje - fizičko					Da
Nasilje u porodici/ zlostavljanje - emocionalno					Ne
Nasilje u porodici/ zlostavljanje - seksualno					Ne
Nasilje u porodici/ zlostavljanje - ekonomsko					Ne
Nasilje u porodici- zanemarivanje					Ne
Zaštitne mjere					
Udaljenje iz stana ili drugog prostora					Ne
Zabrana približavanja					Ne
Zabrana uznemiravanja i uhođenja					Ne
Obavezno liječenje					Ne
Obavezni psihosocijalni tretman					Ne

**Djeca direktne žrtve porodičnog nasilja u Crnoj Gori - procesuirani slučajevi
(statistički podaci iz Baze za porodično nasilje)**

Sastavni dio Informacionog sistema socijalnog staranja je analitička, sofisticirana baza podataka kroz modul za poslovnu analitiku - *Business Intelligence* (SWIS BI), koja uključuje Ad-hoc izvještavanje i Saiku analizu. Ad-hoc izvještavanje služi za formiranje izvještaja na osnovu zahtjeva koji se ne mogu unaprijed predvidjeti, dok je Saiku izvještavanje namijenjeno korisnicima čiji je zadatak višedimenziona analiza podataka, utvrđivanje njihove međuzavisnosti i analiza trendova. Pomenuti alat BI (Saiku i Ad hoc) je od velike koristi rukovodiocima i drugim menadžerima u procesu organizacije i monitoringa rada zaposlenih u centrima za socijalni rad na pojedinačnim predmetima, kao i identifikacije eventualnih grešaka i zloupotreba u radu. Pristup ovom dijelu ISSS, uglavnom imaju rukovodioci u centrima za socijalni rad/područnim jedinicama i lica koja su određena za bavljenje analitičko-statističkim poslovima.

Slika 5. SWIS BI - kocka za porodično nasilje (za generisanje podataka iz Baze)

Korišćenjem BI alata za izvještavanje, iz Elektronske baze za porodično nasilje, mogu se dobiti podaci koji se odnose na Prijave od Centra za socijalni rad MUP-u (broj procesuiranih događaja u odnosu na neprocusuirane, ko je prijavio nasilje, ima li djece u porodici, period prijave, broj žrtava koje su korisnici dodatka za njegu i pomoć ili lične invalidnine, itd.), kao i podaci na osnovu obavještenja od uprave policije o procesuiranim slučajevima porodičnog nasilja (broj događaja, učinilaca, žrtava, ponovljenog nasilja nad istom žrtvom, događaja u kojima su djeca dio porodice, svjedoka; vrsta nasilja, srodstvo učinioca sa žrtvom, stepen rizika, pol žrtve, uzrast, da li je žrtva korisnik dodatka za njegu i pomoć ili lične invalidnine, JMB, ime i prezime žrtve, period nasilja, period podneska, itd.). U nastavku će biti predstavljen jedan dio podataka, koji se smatra najrelevantnijim za temu rada.

Na osnovu podataka iz Informacionog sistema socijalnog staranja, odnosno Jedinственe baze za porodično nasilje, u 2020. godini je bilo 217 djece direktnih žrtava porodičnog nasilja (M-123, Ž-107), a u 2021. godini 196 djece žrtava (M-113, Ž-83) za koje se vodi postupak pred pravosudnim organima (Tabela 1). Procijenjeni stepen rizika je evidentiran kao visok za 42 djece u 2020. godini (19.3%) i 40 djece u 2021. godini (20.4%).

Ukoliko uzmemo u obzir podatke o broju djece po regijama, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine: sjeverni region – 43.458, centralni region – 70.097, južni primorski region – 32.299 (MONSTAT, 2012), može se konstatovati da je prema evidenciji centara za socijalni rad, shodno veličini regije, najveći procenat djece direktnih žrtava u 2020. godini evidentiran u centralnoj 0.21%, potom u južnoj regiji 0.09%, a najmanje u sjevernoj regiji 0.08%, i u 2021. godini najviše u centralnoj regiji 0.17%, potom u južnoj 0.12%, a najmanje u sjevernoj regiji 0.09% (u odnosu na ukupan broj djece po regijama). Podatak ukazuje na to da je u sjevernom regionu Crne Gore ili najmanji broj djece

žrtava porodičnog nasilja ili najmanja spremnost za prijavljivanje ovakvih slučajeva nadležnim organima.

Tabela 1. Broj djece direktnih žrtava por. nasilja po regijama (procesuirani slučajevi)

God. prijave nasilja/ regija	Sjeverna	Centralna	Južna	Ukupno
2020	36	150	31	217
2021	39	119	38	196

U Tabeli 2 se može vidjeti da je u 2020. i 2021. godini evidentirano po 26 djece žrtava porodičnog nasilja do pet godina, a visok stepen rizika je zabilježen za petoro ove djece u 2020-oj godini i petoro u 2021. godini.

Tabela 2. Broj djece direktnih žrtava prema uzrastu (procesuirani slučajevi)

Uzrast/ godina	2020. godina	2021. godina
Do 5 godina	26	26
6 -10 godina	70	64
11 – 17 godina	121	106

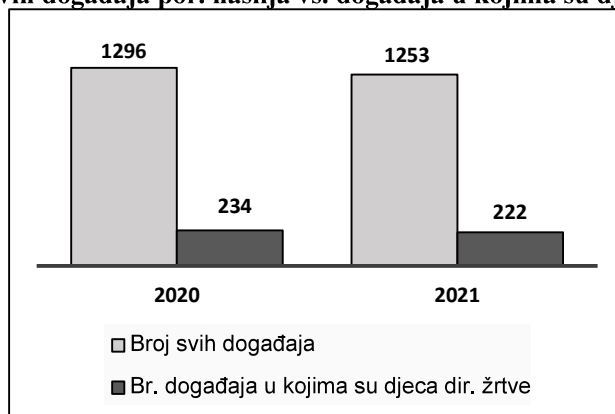
U Tabeli 3 se vidi da su u 2020. godini ukupno evidentirana 234 događaja porodičnog nasilja u kojima su djeca direktne žrtve, a u 2021. godini 222 događaja, za koje se vode postupci pred pravosudnim organima. Dalje se primjećuje, da je broj događaja veći od broja djece direktnih žrtava, što upućuje na zaključak da se nasilje prema nekoj djeci ponavljalo. U 2020. godini, kod 27 slučajeva djece direktnih žrtava porodičnog nasilja ono se ponavljalo više puta, dok je u 2021. godini evidentirano 23 takve djece. Ovo su veoma važni podaci od značaja za postupanje centara za socijalni rad, kojima se mora posvetiti posebna pažnja. Takođe, ovakvi predmeti zahtijevaju detaljniju analizu, monitoring i nadzor od strane relevantnih organa, u smislu procjene adekvatnosti preduzetih institucionalnih radnji i mjera.

Tabela 3. Broj događaja porodičnog nasilja u kojima su djeca direktne žrtve (po regijama)

God. prijave nasilja/ regija	Sjeverna	Centralna	Južna	Ukupno
2020	39	163	32	234
2021	43	141	38	222

Na Grafikonu 1 se može vidjeti, da je procenat procesuiranih događaja u kojima su djeca direktne žrtve porodičnog nasilja, u odnosu na sve događaje porodičnog nasilja (koji uključuju direktne žrtve svih uzrasta) 18.5% u 2020. i u 2021. godini. Kada je riječ o djeci korisnicima dodatka za njegu i pomoć ili lične invalidnine preko centra za socijalni rad, evidentirano je troje takve djece direktnih žrtava porodičnog nasilja u 2020-oj godini (jedno dijete korisnik dodatka za njegu, uzrasta 15 godina, muškog pola i dvoje djece korisnika lične invalidnine, uzrasta 7 godina, ženskog pola i uzrasta 14 godina, muškog pola).

Grafikon 1. Br. svih događaja por. nasilja vs. događaja u kojima su djeca direktne žrtve

Ukoliko posmatramo svu djecu direktne žrtve porodičnog nasilja kod procesuiranih slučajeva, najrašireniji oblici nasilja su zanemarivanje i emocionalno nasilje. U 2020-oj godini su evidentirane i dvije žrtve seksualnog nasilja, ženskog pola, uzrasta 12 i 14 godina. Kada su djeca do pet godina u pitanju, zabilježeno je da su u najvećem broju žrtve zanemarivanja i fizičkog nasilja. Jedno dijete može biti žrtva više oblika porodičnog nasilja.

Tabela 4. Oblici porodičnog nasilja prema djeci direktnim žrtvama (procesuirani slučajevi)

Oblik por. nasilja/ godina prijave nasilja	Emocionalno	Fizičko	Ekonomsko	Seksualno	Zanemarivanje
2020	89	67	32	2	108
2021	90	61	29	0	89

Značajno je spomenuti i djecu svjedoke porodičnog nasilju, koja su indirektno žrtve. Prema podacima iz Baze za porodično nasilje, u 2020-oj godini su evidentirane 373 porodice sa djecom u kojima se desilo nasilje, a u 2021. godini 292 takve porodice.

Zaključna razmatranja

Elektronska baza za porodično nasilje, koja je sastavni dio Socijalnog kartona, predstavlja značajan softverski alat, koji doprinosi borbi protiv porodičnog nasilja. Obezbijedila je da sve prijave o slučajevima porodičnog nasilja, dostavljene upravama policije od strane centara za socijalni rad, budu na jednom mjestu u informacionom sistemu, kao i praćenje njihovog statusa (procesuirani vs. neprocesuirani). Baza je dalje osigurala da se svi procesuirani slučajevi porodičnog nasilja u Crnoj Gori, bez obzira na to ko je prijavio nasilje Upravi policije, slivaju na jedno mjesto, u informacioni sistem Centara za socijalni rad (Socijalni karton). Podaci iz Baze su pokazali da je procenat procesuiranih događaja u kojima su djeca direktne žrtve porodičnog nasilja, u odnosu na sve događaje porodičnog nasilja (koji uključuju direktne žrtve svih uzrasta) 18.5% u 2020. i u 2021. godini. Podaci su dalje otkrili da su se neki slučajevi nasilja prema djeci ponavljali više puta, kao i da je visok stepen rizika evidentiran u oko 20% slučajeva u 2020. i u 2021. godini. Ovakvi predmeti, a posebno ukoliko su djeca uzrasta do 5 godina u pitanju, zahtijevaju posebnu pažnju, intervencije, kontinuiranu podršku i praćenje. Baza za porodično nasilje je obezbijedila zvaničnu statistiku, mogućnost generisanja mnogobrojnih podataka od značaja za praćenje trendova ove negativne pojave, ali i postupanja i ishoda u pojedinačnim predmetima porodičnog nasilja u centrima za socijalni rad, što je sve od značaja za kreiranje i sprovođenje efikasnije socijalne politike i zaštite dječijih prava.

Literatura:

1. Ignjatović, T. (2008). Pravo na sigurnost: zaštita žena od nasilja u intimnim partnerskim relacijama, *Genero*, br. 47-67.
2. Ljubojev, N. (2008). Zlostavljanje deteta unutar porodice, *Psihologija i obrazovanje*, 1-2, str. 81-94.
3. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici (2018), Ministarstvo rada i socijalnog staranja.
4. UNICEF (2006). *Behind Closed Doors, The Impact of Domestic Violence on Children*, New York: UNICEF.
5. United Nations Office on Drugs and Crime (2019). *Global Study on Homicide, Killing of Children and Young Adults*, Vienna: UNODC.
6. UNICEF (2012). *Djeca u Crnoj Gori – podaci iz popisa 2011*, Podgorica: MONSTAT.
7. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, “Službeni list CG”, br. 46/2010 i 40/2011.

PROCESSED CASES OF DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN IN MONTENEGRO - ELECTRONIC DOMESTIC VIOLENCE DATABASE

Ida Kolinovic, graduate social worker, senior adviser

Vesna Vujosevic, graduate electrical engineer, head of department

Biljana Bulatovic, graduate electrical engineer, senior adviser

Directorate for Informatics and Analytical - Statistical Affairs

Ministry of Labor and Social Welfare of Montenegro

Summary: *The determination of Montenegrin institutions to cooperate in the field of protection against domestic violence, in addition to signing the Istanbul Convention, is confirmed by adoption of the Law on Domestic Violence Protection, signing of the Protocol on Action, Prevention of and Protection Against Family Violence and Violence against Women, as well as the establishment of an Electronic Database on Domestic Violence. The mentioned Database, which was put into operation on May 23rd 2019, implies automated exchange of applications and notifications between the Ministry of Finance and Social Welfare (centers for social work) and the Ministry of the Interior (security units). Based on the data from this Database, which is an integral part of the Social Welfare Information System - Social Card, the number of processed cases (events of domestic violence) in which children are direct victims, was 240 in 2020, and 232 in 2021, which makes up 18.5% of the total number of domestic violence events, involving victims of all ages. When it comes to the number of children - direct victims in processed cases, there were 217 children in 2020 (M-123, F-107), and 196 children in 2021 (M-113, F-83). Children under 5, make up 11.98% of the total number of these children in 2020 and 13.3% in 2021. The number of processed cases (events) is higher than the number of children - direct victims, which leads to conclusion that events of domestic violence against some children were repeated during the year (27 such children in 2020 and 23 in 2021). In the southern and northern region of Montenegro, in 2021 compared to 2020, there was an increase in the number of reported cases pending before the judiciary, while in the central region there was a decline. The Domestic Violence Database provided official statistics, represents significant source of data for monitoring trends of this negative phenomenon, but also actions and outcomes in individual cases of domestic violence in social work centers, which is important for creating and implementing more effective social policy and protection of children victims of domestic violence.*

Keywords: *children, domestic violence, processed cases, electronic database*